

Residentiële segregatie

Het Kadaster 1832 en residentiële
patronen in Amsterdam in de eerste
helft van de 19e eeuw

Clé Lesger, UvA

Welstandsongelijkheid

- Een derde deel van de Amsterdammers leeft beneden armoedegrens
- Een kwart van de Amsterdammers krijgt structureel ondersteuning

Vraag: op welke wijze komen de verschillen in welstand ruimtelijk tot uitdrukking?

Residentiële segregatie

het model van Gideon Sjoberg (1965):

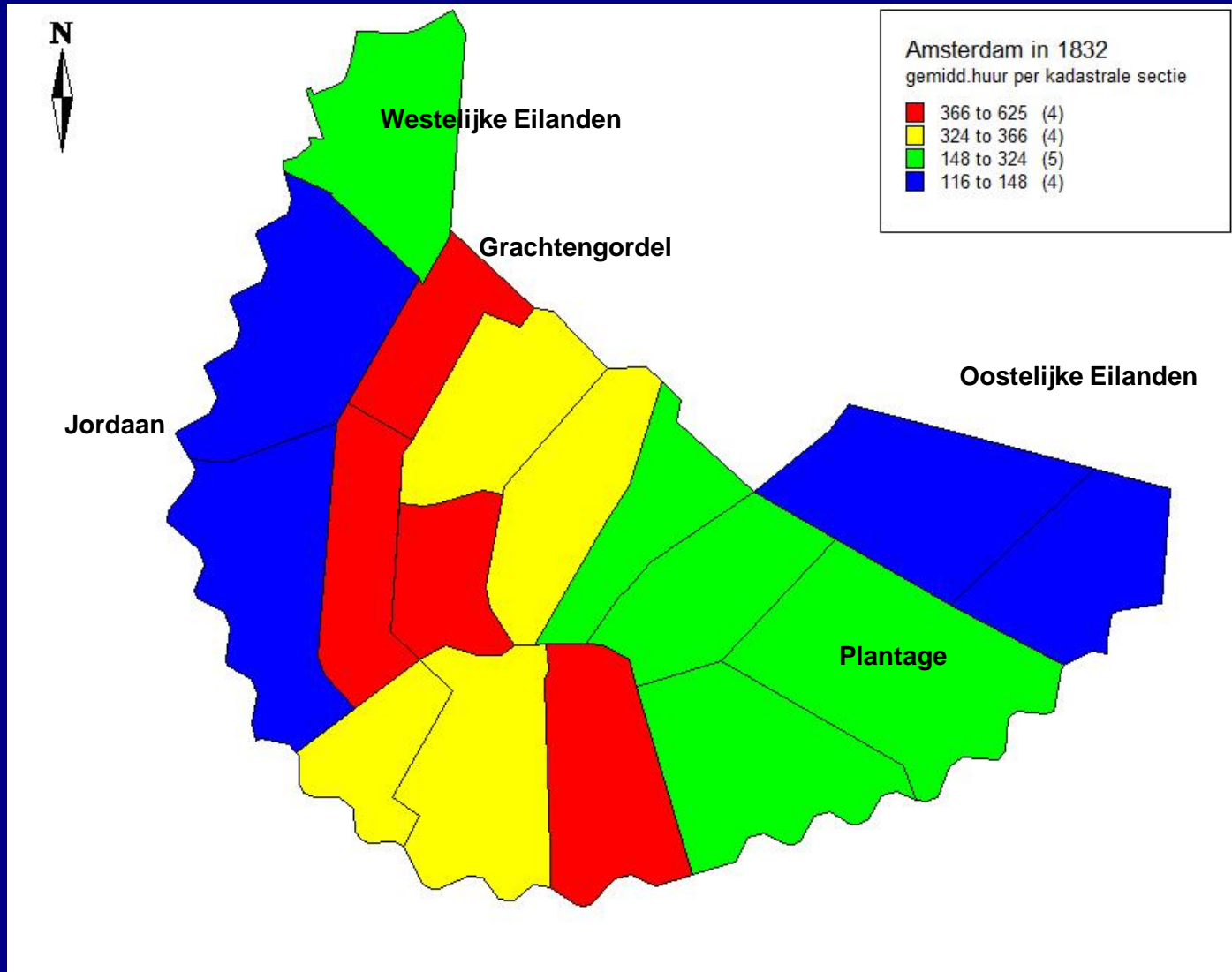
- Elite in centrum
- Dalende welstand vanuit het centrum
- Nadruk op status

Alternatief van Jack Vance Jr. (1971):

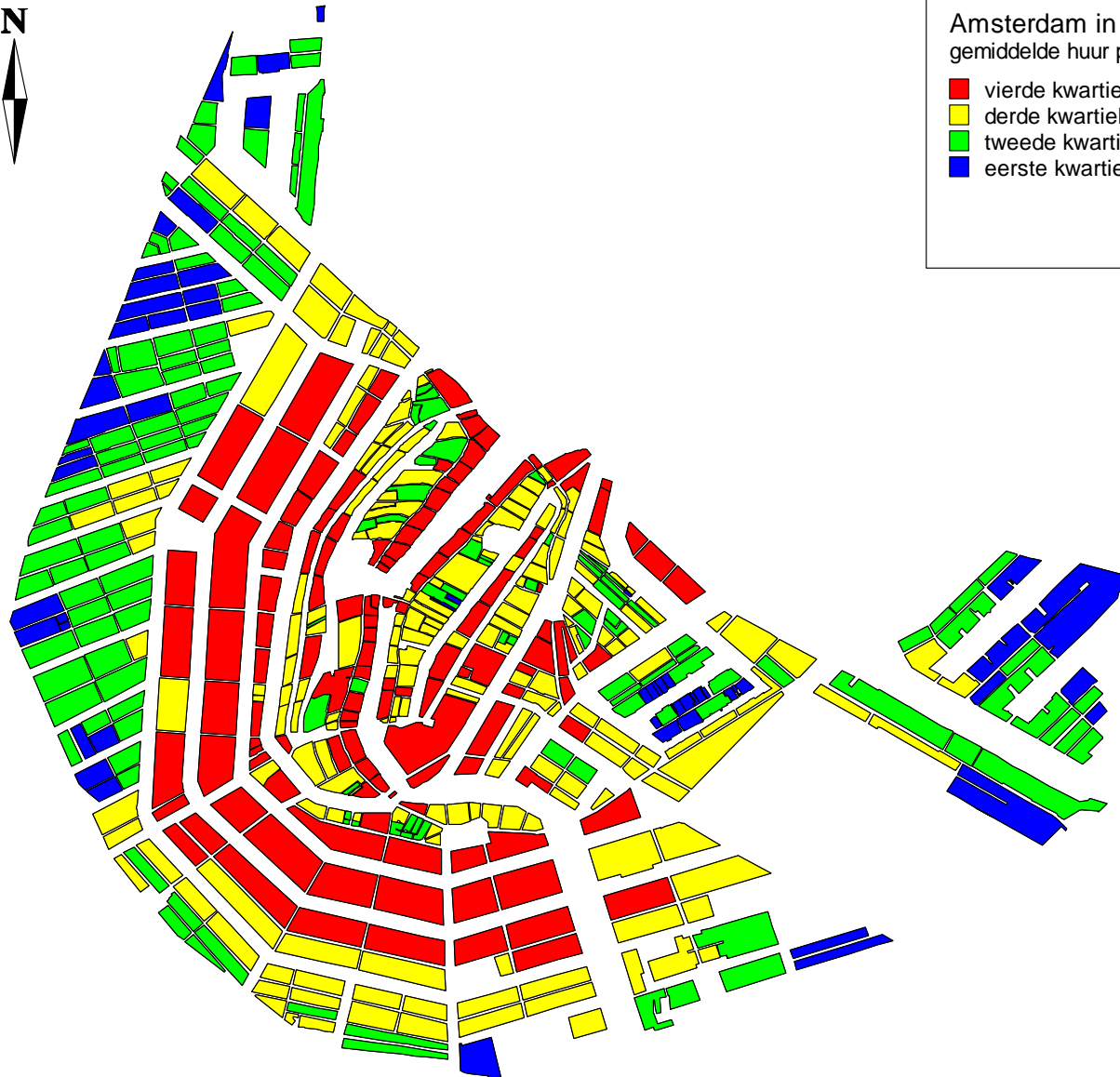
- Cityvorming en CBD *avant la lettre*
- Elite in periferie
- Nadruk op functioneren vastgoedmarkt.

Het probleem van schaal.

Amsterdam, 1832 (kadastrale sectie)

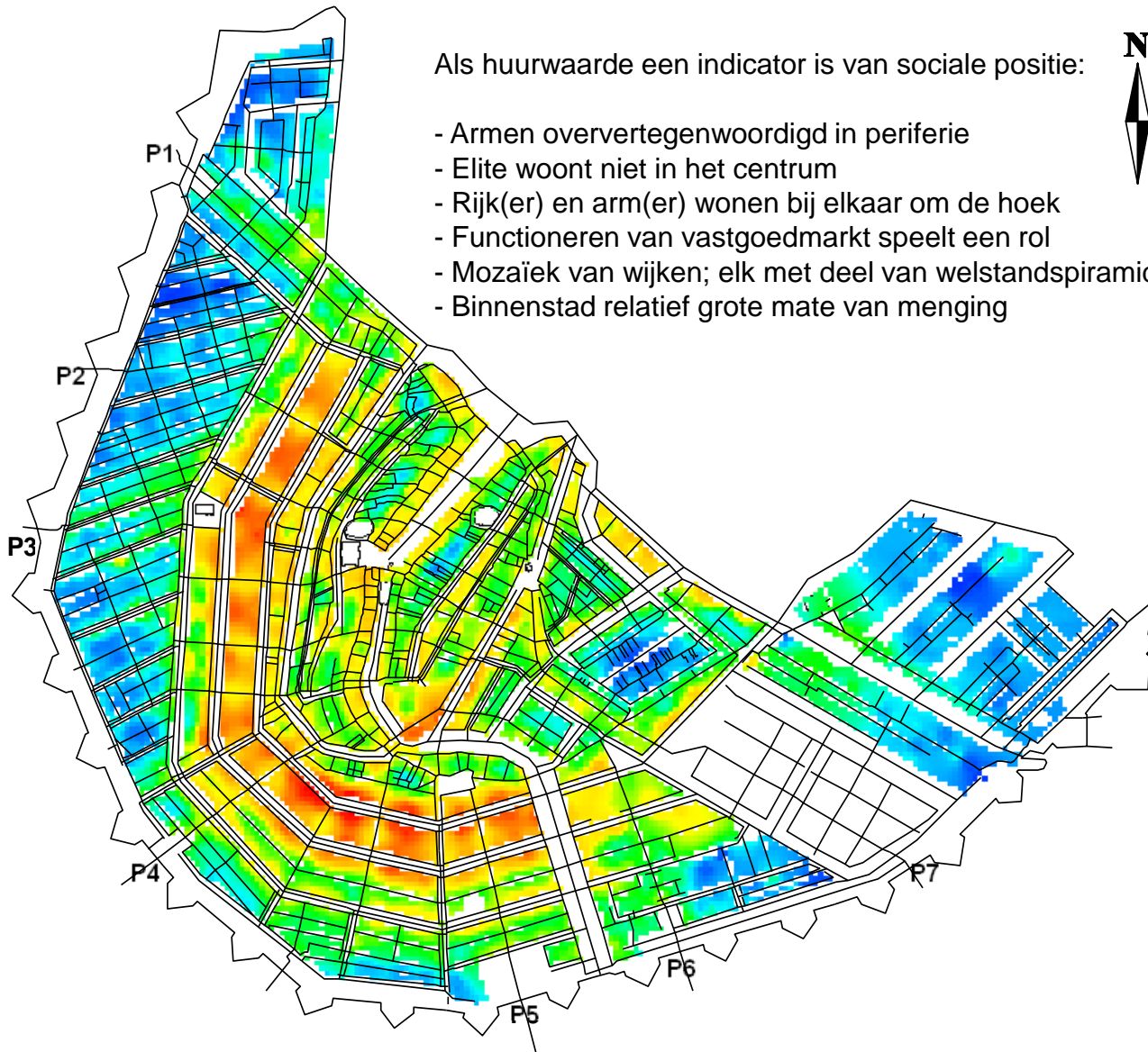
Amsterdam, 1832 (blokniveau)

Amsterdam in 1832
gemiddelde huur per blok

- vierde kwartiel (130)
- derde kwartiel (200)
- tweede kwartiel (154)
- eerste kwartiel (58)

Amsterdam, 1832 (interpolatiekaart)

Woonpatronen: verklaringen

Economische elite het best in staat woonvoorkeuren te realiseren:

1. Kwaliteit woning
2. Externaliteiten (R.J. Johnston, 1984)
 - Centrale locatie (Sjoberg)
 - Aangenaam woonmilieu (Vance)
 - Goede toegankelijkheid (Vance).

Centrale locatie

- nabijheid openbare gebouwen
- prestige
- *friction of distance*

→ Elite mijdt periferie (Sjoberg)

maar: elite woont niet rond de Dam.

Aangenaam woonmilieu

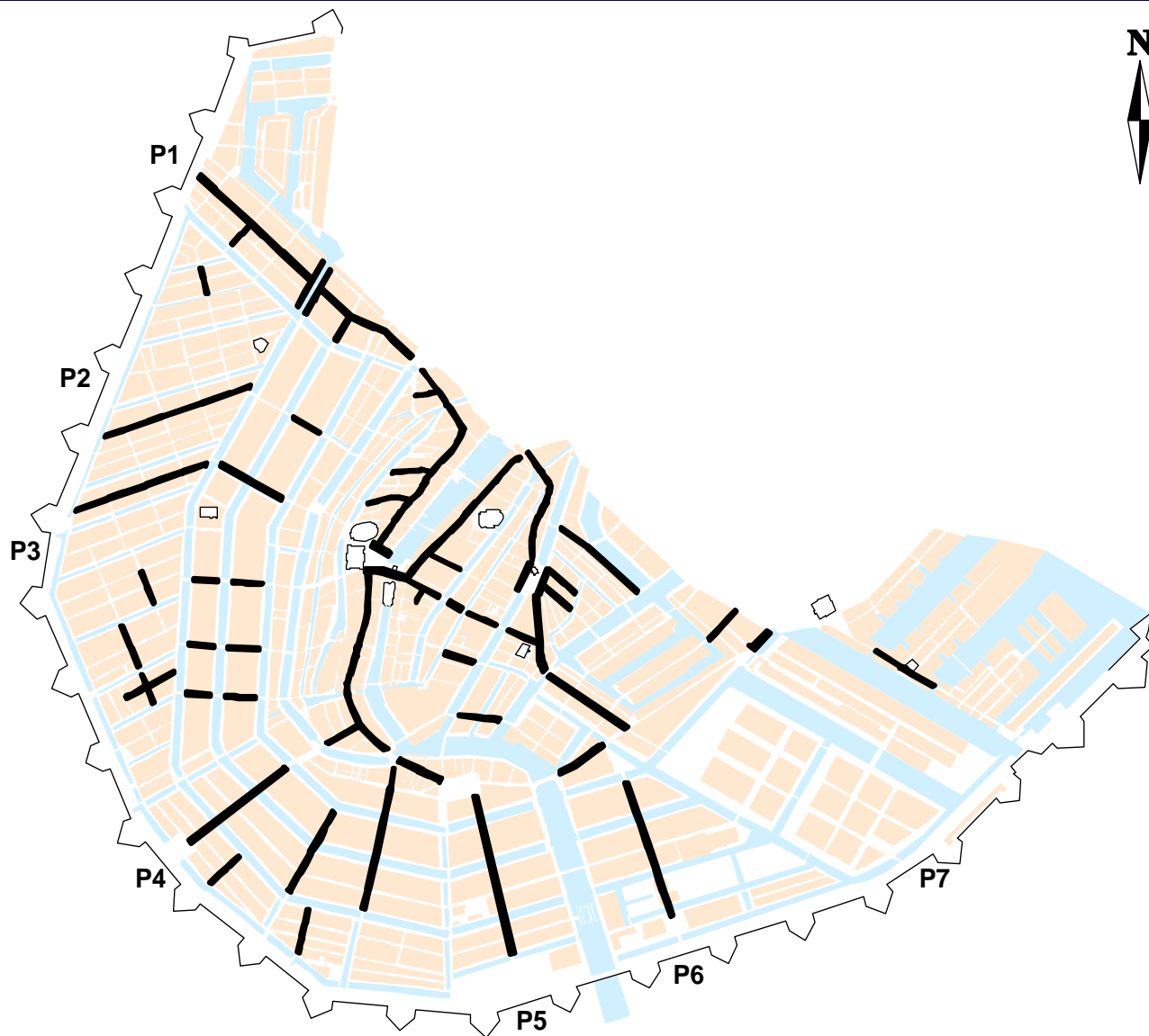
- rond de Dam drukte en overlast van verkeer, visbanken, waag etc.
 - elite kiest vanaf ca.1600 voor rustig woondomein: de grachtengordel
- ➔ elders ontstaan wijken met negatieve externaliteiten (Jordaan)
- Grote mate van continuïteit.

Goede toegankelijkheid

- Noodzakelijk voor detailhandel
 - Nabijheid verkeersstromen
 - Vooral van belang bij *Shopping goods*
- ➔ Ontstaan winkelstraten = relatief hoge huren en welstand bewoners/winkeliers.

vgl hoofdwinkelassen met interpolatiekaart.

Hoofdwinkelstraten, ca.1851

Conclusie

- Sjoberg:
 - Eendimensionaal karakter model, maar:
 - belang van status en nabijheid van centrum, geen rijken in periferie
- Vance:
 - Model is anachronistisch, maar:
 - belang van aangenaam woonmilieu buiten het centrum
 - belang van functioneren van vastgoedmarkt
- 3 externaliteiten verklaren goeddeels de sociaal-ruimtelijke structuur van Amsterdam.

